

Nr 11

Utlåtande i anledning av motioner angående åtgärder för att åstadkomma bärkraftiga och effektiva familj jordbruk.

I de likalydande vid 1968 års riksdag väckta motionerna I: 197 av herr Fäll-din m. fl. och II: 258 av herr Hansson i Skegrie m. fl. har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala att det fortsatta arbetet för jordbrukets rationalisering i främsta hand bör inriktas på åstadkommande av bärkraftiga och effektiva familj jordbruk.

Utskottet. Riktlinjerna för jordbrukspolitiken, såsom de fastställdes av föregående års riksdag (prop. 1967: 95, JoU 25, rskr. 280), innebär bl. a. att statens insatser för jordbrukets rationalisering skall syfta till att göra jordbruksföretagen så effektiva som möjligt. Uppbyggnaden av effektiva jordbruksföretag bör i princip ske utan begränsning till någon särskild företagsform. I samband med antagandet av nämnda riktlinjer konstaterade riksdagen att familj jordbrukaren för överskådlig tid skulle komma att dominera inom det svenska jordbruket. Till följd härav väntades arbetet med att bygga upp bärkraftiga familj jordbruk under överskådlig tid komma att dominera rationaliseringsverksamheten, även om riksdagen inte såsom yrkats i motioner särskilt uttalade sig för en sådan inriktning. I anledning av vissa motionsuttalanden framhöll riksdagen att anledning saknades att befara att rationaliseringsinsatserna skulle komma att försvagas för de mindre storleksgrupperna.

Enligt nu föreliggande motioner har likväl redovisats planer på att ge mycket stora företag betydande statligt kreditstöd för s. k. fabriksproduktion av ägg och svin. Om de begränsade medel som står till förfogande för jordbrukets rationalisering används för stöd åt sådana företag, måste detta enligt motionärerna leda till att familj jordbruket blir tillbakaskjutet. För att motverka en dylik utveckling bör riksdagen enligt motionärernas mening uttala att det fortsatta rationaliseringsarbetet i främsta rummet bör inriktas på att åstadkomma bärkraftiga familj jordbruk.

Utskottet vill i anledning av ifrågavarande motionsyrkanden framhålla, att riksdagen — som framgår av nyss återgivna uttalanden — utgick från att rationaliseringsinsatserna för familj jordbruket inte skulle komma att försvagas utan att denna del av verksamheten alltjämt skulle intaga en framträdande plats i samband med jordbrukets rationalisering. Såsom i föreva-

rande motioner anförs är erfarenheterna från tillämpningen av de nya riktlinjerna ännu knapphändiga, men tendensen tyder på att förhållandevis stora enheter ges företräde vid beviljandet av kreditgarantier.

Det förhållandet att brukningsenheterna inom det svenska jordbruket till ca 80 % består av gårdar under 20 ha torde innebära att det primära målet för strukturrationaliseringen måste vara att göra dessa enheter bärkraftigare. Möjligheterna härtill förminskas i samma mån som rationaliseringsstödet förbehålles redan bärkraftiga enheter. Det kan därför enligt utskottets mening finnas skäl för riksdagen att närmare än vad som skedde förra året förtydliga sin ståndpunkt i nu förevarande avseende. Ett uttalande i den riktning som föreslås i de nu föreliggande motionerna förefaller därvid lämpligt.

Utskottet får därför hemställa

att riksdagen med bifall till motionerna I: 197 och II: 258 i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening uttalar att det fortsatta arbetet för jordbrukets rationalisering i främsta hand bör inriktas på åstadkommandet av bärkraftiga och effektiva familjejordbruk.

Stockholm den 19 mars 1968

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Mossberger (s), Lage Svedberg (s)*, Carl Eskilsson (h), Skårman (fp), Magnusson (s)*, Augustsson (s), Karl-Erik Eriksson (fp)*, Manne Olsson (s), Wikberg (cp) och Hübinette (h)*;

från a n d r a kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Lindström (s)*, fru Lindskog (s), herrar Eliasson i Moholm (h)*, Johanson i Västervik (s)*, Persson i Skänninge (s)*, Jonasson (cp), Lundmark (s), Berndtsson (fp) och Åberg (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Mossberger (s), Lage Svedberg (s), Magnusson (s), Augustsson (s), Manne Olsson (s), Lindström (s), fru Lindskog (s), herrar Johanson i Västervik (s), Persson i Skänninge (s) och Lundmark (s), som anser att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Riktlinjerna för — — — (lika med utskottet) — — — mindre storleksgrupperna.

Enligt nu föreliggande motioner har redovisats planer — — — (lika med utskottet) — — — bärkraftiga familjejordbruk.

Utskottet vill i anledning av ifrågavarande motionsyrkanden framhålla, att riksdagen — som framgår av nyss återgivna uttalanden — betonade att statens insatser för jordbrukets rationalisering skulle syfta till att utan begränsning till någon särskild företagsform göra jordbruksföretagen så effektiva som möjligt. Härvid utgick riksdagen från att rationaliseringsinsatserna för de mindre storleksgrupperna av jordbruksföretagen inte skulle komma att försvagas och att verksamheten vid familjejordbruken alltjämt kommer att inta en dominerande plats i samband med jordbrukets rationalisering. Såsom i förevarande motioner framhållits är erfarenheterna av de nya riktlinjerna ännu knapphändiga. Den möjlighet till rationaliseringsstöd till i motionerna omnämnda företag för produktion i stor skala av exempelvis ägg och svin, som infördes genom föregående års riksdagsbeslut, torde hittills endast ha utnyttjats i enstaka fall. Kreditgarantiramarna för jordbrukets rationaliseringar har från föregående budgetår ökats med 57 milj. kr. till f. n. 204 milj. kr. Utskottet har vidare i utlåtandet nr 1 (p. 6) nyligen tillstyrkt en ökning av nämnda ramar med tillsammans 33 milj. kr. för budgetåret 1968/69. Dessa öknings torde vara så stora i förhållande till behovet av garantier för i motionerna nämnda större företag, att familjejordbruken inte kan förväntas bli tillbakasatta utan tvärtom får möjlighet till ökat kreditstöd.

I anslutning härtill vill utskottet erinra om att såsom förutsättning för nu ifrågavarande ekonomiska stöd bl. a. gäller att detta skall avse jordbruksföretag som äger, eller kan förutses inom nära framtid få, förutsättningar för rationell jordbruksdrift. Av de undersökningar som 1960 års jordbruksutredning gjorde framgår att relativt stora företag erfordras — även inom ramen för familjejordbruket — för att rationell drift skall bli möjlig. Tillskapandet av sådana företag bör göra det möjligt för jordbrukarna att uppnå tillfredsställande inkomster och för jordbruket att bevara och stärka sin konkurrenskraft.

Under hänvisning till det anförda anser utskottet att något särskilt uttalande från riksdagens sida ej erfordras i anledning av nu förevarande motioner. Utskottet hemställer därför

att riksdagen lämnar motionerna I: 197 och II: 258 utan åtgärd.»